

BRNĚNSKÁ PŘEHRADA

1. Úvod

Je jedním z vodních děl, jehož historie se začala psát již před druhou světovou válkou. Při jejím zrodu stály velké postavy brněnské techniky – prof. Bažant, prof. S. Kratochvíl a další.

Vlastní projektová příprava, včetně práce na fyzikálních modelech v Laboratoři vodních staveb Vysokého učení technického v Brně, trvala více než jedno desetiletí a následná stavba přehradní hráze pak ne méně než pět let. Pohnuté okamžiky zažilo toto vodní dílo během stavby i v průběhu druhé světové války, jejíž závěr se mu stal málem osudným.

2. Zatopená obec Kníničky

Staré Kníničky bylo možno nalézt na břehu řeky Svratky přibližně v místech, kde je dnes hotel Přehrada, ovšem pod úrovní současné hladiny.

Malebná vesnička se rozprostírala v mírném svahu na levém břehu řeky, pouze škola a kovárna stály na břehu pravém. Snad bude zajímavé připomenout, že v oblasti, které se říká Sokolské koupaliště, v místech dnešní zátoky se původně rozkládal rybník, napájený tudy protékajícím potůčkem.

Kníničky byly spolu s Rozdrojovicemi přičleněny k Bystrci. Kostel zde nestál, pouze nevelká kaplička. Kolem ní na útulné návsi pak bylo možno vidět nabílené domky s předzahrádkami. Z dnes již historických fotografií je patrné, že vozovka v ulicích Kníniček nebyla dlážděna, o chodnících ani nemluvě.

Počátky výstavby přehradní hráze

Každé takovéto poměrně rozsáhlé stavební dílo má své příznivce i odpůrce. Nebylo tomu jinak i v případě této stavby.

Projekt pro stavbu vodního díla u obce Kníničky byl totiž zpracován již za Rakousko-Uherska a místní obyvatelé s ním byli seznámeni. Malebná přehradní zeď s věžičkami po obou stranách, takto byl architektonicky projekt koncipován na přelomu stolení – i tato informace pochází z úst bývalého hrázného, pana Dundáčka, který tento projekt držel v rukou – by jistě působila v dnešní době impozantně. Bohužel, atentát v Sarajevu zhatil tyto plány.

Stavba vodního díla však byla pouze odložena. Od vzniku Československa byla v Kníničkách a vlastně v celé předpokládané zátopové oblasti vyhlášena stavební uzávěra. Možná je pouze nutná údržba. Obyvatelé Kníniček tedy několik desetiletí žili s vědomím, že výstavba vodního díla je či bude realitou. S postupem času však přestávali věřit, že k této stavbě skutečně dojde.

Koncem dvacátých let tyto přípravné práce dostoupily svého vrcholu, byla předložena projektová dokumentace, zahájena závěrečná jednání a pro obyvatele Kníniček dochází náhle k osudovému obratu.

Dne 18. března 1929 byl pak vodoprávní výměr vydán a stavba přehrady se stává realitou. Vyhlášená stavební uzávěra, platná pro celou zátopovou oblast, byla totiž v minulosti v mnoha případech brána na lehkou váhu. Docházelo k porušování tohoto nařízení a často byla provedena přestavba domů, dokonce byly postaveny nové obytné objekty.

V oblasti dnešních nových Kníniček (pro upřesnění severozápadně od Bystřice nedaleko ZOO Brno) byly přiděleny pozemky velké části původních obyvatel starých Kníniček.

Nebylo jednoduché pro novou vesnici vytipovat vhodnou lokalitu a následně zajistit nejvhodnější postup výstavby. I v tomto případě však bylo využito zkušeností získaných na Vranovské přehradě (tyto zkušenosti byly využity i při zpracovávání konečné podoby projektové dokumentace). Stavitelé v tomto případě zvolili výstavbu jednotného typu rodinného domu s rovnou střechou. Ve vesnickém prostředí to však nebyla dobrá volba, jak se ukázalo později. Chov domácího zvířectva vyžadoval totiž dostatek skladovacího prostoru a půda rodinného domu zde zcela přirozeně chyběla.

Při budování nových Kníniček se tedy nevycházelo z jednotné koncepce. Každý si mohl v rámci mantinelů daných stavebním úřadem a velikostí přiděleného pozemku vybudovat dům dle svých potřeb.

Nové Kníničky měly a mají v porovnání s původní obcí jiný charakter. Především obcí neprotéká řeka. Tady mnozí obyvatelé, kteří žili po celý život, po několik generací na břehu toku, jistě pociťovali podstatnou změnu.

Z celých starých Kníniček zůstal po dokončení díla a napuštění přehradní nádrže obydlen pouze jeden dům, který se nacházel nad zátopou.

3. Technické řešení – současný stav

Oficiální název: Nádrž Brno

Uvedení vodního díla do provozu	1940
Vodní dílo postaveno na toku, km	Svratka, 56.157
Příslušnost k vodohospodářské soustavě	Dyjsko-svratecká
Provozovatel	Povodí Moravy a.s. – závod Dyje

Účel nádrže:

Akumulace vody pro trvalé zajištění minimálního průtoku, dále především:

- pro zajištění vodárenského odběru BVaK a.s.s pro úpravnu vody,
- zajišťování odběru povrchové vody z nádrže a z toku pod nádrží
- zajištění odběru vody pro závlahy v Brně a pod Brnem